

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

ตามหลักสังคมวิทยา มนุษย์มักจะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเพื่อความอยู่รอดปลอดภัยของชีวิต การที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ๆ ทำให้เกิดสภาพที่เรียกว่า "สังคม" ขึ้น การอยู่รวมกันในสังคมมนุษย์จึงจำเป็นต้องมีเครื่องมือสื่อสารเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน และเพื่อให้เกิดรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน ซึ่งจะทำให้เกิดความสามัคคีกลมเกลียวในสังคมนั้น ๆ เครื่องมือที่กล่าวถึงนี้คือ "ภาษา" เพราะ "ภาษาไม่ได้หมายถึงแต่การสร้างเสียงและเครื่องหมายให้ได้ยินด้วยหูและเห็นด้วยตาเท่านั้น แต่หมายความกว้างออกไปจนถึงความสามารถที่จะใช้ภาษาให้ผู้อื่นเข้าใจจิตใจและความรู้สึกนึกคิดของตนได้อย่างแจ่มชัด"¹ นอกจากภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสารแล้ว ภาษายังมีความสำคัญในแง่วัฒนธรรมอีกด้วย ดังที่ แมรี ฟินอคเชียโร (Mary Finocchiaro) และ ไมเคิล โบนโนโม (Michael Bonomo) ได้กล่าวไว้ว่า "ภาษา ไม่เพียงแต่เป็นส่วนประกอบของวัฒนธรรมเท่านั้น หากแต่เป็นศูนย์กลางของวัฒนธรรม เป็นรากฐานขององค์ประกอบอื่น ๆ ของวัฒนธรรม และเป็นกระจกเงาที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของสังคมอีกด้วย"²

¹ Harry A. Green and Walter T, Petty, Developing Language Skills in The Elementary School (Boston: Allyn and Bacon, 1959), p. 26.

² Mary Finocchiaro and Michael Bonome, The Foreign Language Learner: A Guide for Teachers (New York: Regents Publishing, 1973), pp. 1-2.

ภาษาไทยเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าของชาติไทย ภาษาไทยทำให้คนไทยติดต่อกันรู้เรื่อง ภาษาไทยทำให้คนไทยแต่ละคนสำนึกกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของชาติไทย ภาษาไทยทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่ประชาชนชาวไทย และภาษาไทยยังเป็นเอกลักษณ์ของชาติ ซึ่งเป็นอารยธรรมสืบทอดมาแต่โบราณอีกด้วย คนไทยทุกคนควรตระหนักถึงความสำคัญของมรดกอันล้ำค่าชิ้นนี้ และพร้อมใจกันสืบทอด และธำรงรักษาไว้ให้ยืนนาน ดังกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานแก่ผู้รวมประชุมของชุมนุมภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ว่า

ภาษาไทยนั้นเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของชาติ ภาษาทั้งหลายเป็นเครื่องมือของมนุษย์ชนิดหนึ่ง คือ เป็นทางสำหรับแสดงความคิดเห็นอย่างหนึ่ง เป็นสิ่งสวยงามอย่างหนึ่ง... ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องรักษาเอาไว้ให้ดี... เราโชคดีที่มีภาษาของตนเองแต่โบราณ จึงควรอย่างยิ่งที่จะรักษาไว้¹

แต่ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า ภาษาเป็นวัฒนธรรม ฉะนั้นจึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงและถ่ายทอดกันอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้ภาษาสามารถดำรงอยู่ มีความเจริญก้าวหน้า และเป็นที่ยึดเหนี่ยวหลายยิ่งขึ้น

พระยาอนุমানราชชนโทขอคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมด้านภาษาว่า

วัฒนธรรมใดที่ไม่มีการแลกเปลี่ยนถ่ายทอดกับวัฒนธรรมอื่น เปรียบเสมือนอ่างน้ำที่ไม่มีการไหลถ่ายเท ย่อมจะเป็นอ่างน้ำที่แห้งเหือดไปในที่สุด ถ้าจะเปรียบกับภาษาก็เหมือนกับภาษาที่ตายแล้ว เพราะไม่มีผู้ใช้ ดังตัวอย่างภาษาบาลี สันสกฤต และภาษากรีก เป็นต้น ฉะนั้นภาษาเป็นหรือภาษาที่ยังใช้สื่อสารกันอยู่ย่อมมีการปะปนหรือแลกเปลี่ยนกับภาษาอื่นเป็นธรรมดา²

¹บุญรักษ์ บุญณะเขตมาลา, "พระราชกรณียกิจใน 25 ปี," ใน พระมหากษัตริย์คุณต่อประชาชน และพระราชกรณียกิจใน 25 ปี (พระนคร: โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี, 2514), หน้า 188.

²ประสิทธิ์ กาพย์กลอน, การศึกษาภาษาไทยตามแนวภาษาศาสตร์ (พระนคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2516), หน้า 19-20.

จากการศึกษาทางประวัติศาสตร์ ชนชาติไทยได้มีการติดต่อกับหลายชนชาติ ทั้ง จีน อินเดีย ชวา มลายู ทมิฬ อังกฤษ ฝรั่งเศส โปรตุเกส ฮอลันดา อเมริกัน ญี่ปุ่น ฯลฯ เมื่อใดคบหาสมาคมกับชนชาติใดก็มักจะรับเอาภาษาของชนชาตินั้น ๆ มาใช้ อาจจะมีคำมาใช้โดยตรงบ้าง เช่น ยืมคำว่า กิโลกรัม จากภาษาอังกฤษว่า Kilogramme อาจจะมีคำที่ดัดแปลงเสียง เช่น คำว่า ม้าย่อง (ชื่อเพลง) แปลงจากภาษามลายูว่า มะโยง หรืออาจจะนำมาดัดแปลงความหมาย เช่น คำว่า วิศวกร ภาษาสันสกฤตแปลว่า แปก ความหมายเหมือนพิศดาร พอไทยรับมาใช้ความหมายจะเปลี่ยนไปจากเดิมเล็กน้อย นอกจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวแล้ว ที่สำคัญมากคือ การเปลี่ยนแปลงคำไวยากรณ์ ซึ่งมีทั้งรับคำภาษาอื่นมาเปลี่ยนให้เข้ากับไวยากรณ์ไทย เช่น คำภาษาอังกฤษไม่มีรูปวรรณยุกต์ พอไทยรับเข้ามาก็ใส่วรรณยุกต์หรือเครื่องหมายตามแบบไทย โน้ต, เซ้ค และรับเอาไวยากรณ์ภาษาอื่นมาเป็นหลักในการเปลี่ยนคำในภาษาไทยด้วยวิธีการ ดังปรากฏในตำราไวยากรณ์ภาค 2 ของพระยาอนุমানราชชนว่า มีการกลายเสียง เสียงกรอน การสับเสียง เสียงเลื่อน การกลมกลืนเสียง การแปลงเสียง การตัดเสียง การเติมเสียง คำตัด คำฉากเข้าความ คำซ้ำ และคำซ้อน การรับคำภาษาต่างประเทศมาใช้โดยตรง และการเปลี่ยนแปลงคำมาใช้ทำให้เกิดการเพิ่มพูนคำเพื่อใช้ในภาษาไทยมากขึ้น บังเกิดผลดีคือ คนไทยนอกจากจะมีโอกาสในการเลือกใช้คำที่มีจำนวนมากให้ตรงกับความคิดและความรู้สึกแล้ว คนไทยยังจะมีโอกาสในการเลือกใช้คำให้เหมาะสมกับกาลเทศะ ไพเราะสละสลวยอีกด้วย

ในกลุ่มภาษาต่างประเทศที่ไทยรับเข้ามาใช้นั้น จะเห็นได้ว่าภาษาบาลีสันสกฤต เป็นภาษาที่มีอิทธิพลต่อภาษาไทยมากที่สุด ภาษาบาลีสันสกฤต เป็นภาษาที่ไทยรับเข้ามาใช้ในระบบภาษามานานแล้ว นับตั้งแต่ไทยได้อพยพอพยรมาคั่งถิ่นฐานในดินแดนสุวรรณภูมิ พระยาอุปทิศศิลปสารได้เขียนไว้ในประวัติย่อ ๆ ของไทยว่า

ส่วนไทยที่อพยพมาจากทางสมุทรอินทจีน ซึ่งต่อมาเป็นไทยสยามนี้ เป็นพวกไทยน้อยอันได้ประสมอารยธรรมจากมอญโบราณ... ดังนั้นภาษาของมอญโบราณรวมทั้งภาษาของชาวอินเดียตอนใต้ซึ่งมอญนับถือก็ยิ่งเข้ามาปะปนในภาษาไทยพวกนี้มาก

นับว่าเป็นขั้นต้น ต่อมาไทยได้เป็นใหญ่ขึ้นในแคว้นสุโขทัย ก็ได้รับอารยธรรมจาก
เขมรเพิ่มขึ้นอีกเป็นลำดับพร้อมทั้งภาษาสันสกฤตที่เฟื่องฟูอยู่ในภาษาเขมรนั้นค่อย
และในสมัยเดียวกันไทยก็ได้รับลัทธิพุทธศาสนาทางลังกาพร้อมทั้งภาษาบาลีเพิ่ม
เติมเข้ามาอีก¹

หลักฐานที่ยืนยันว่าภาษาบาลี สันสกฤต โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาสันสกฤตนั้น
เข้ามาอยู่ในระบบภาษาไทยตั้งแต่มีอักษรไทยใช้ คือ ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง ยก
ตัวอย่างเช่น

ศิลาจารึกคานที่ 1 เริ่มว่า "พ่อขุนชื่อ ศรีอินทราทิตย์"²

ศิลาจารึกคานที่ 2 มีว่า "กลางเมืองสุโขทัยนี้มีพิหาร พระพระพุทธรูปทอง
มีพระอัฐสารศ ... มีเถร มีมหาเถร"³

ภาษาบาลี สันสกฤต เข้ามาสู่ภาษาไทยจากการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางศาสนา
และวรรณคดี ศาสนาที่ทำให้ภาษาทั้งสองเข้ามาสู่ภาษาไทยคือ ศาสนาฮินดูหรือศาสนา
พราหมณ์ และพุทธศาสนา วรรณคดีได้แก่ มหาकाพย์ที่เก่าแก่ของอินเดีย 2 เรื่อง คือ
รามายณะ มหาภารตะ นอกจากนั้นก็ยังมีวรรณคดีเรื่องอื่น ๆ อีก เช่น วรรณคดีพุทธศาสนา
เป็นต้น เนื่องจากเป็นเวลานานมาแล้วที่ไทยได้รับถ่ายทอดวัฒนธรรมภาษาทั้งสอง
ทำให้มีคำภาษาบาลี สันสกฤต เป็นจำนวนมากใช้ในภาษาไทยทั้งในภาษาพูดและภาษา
เขียน บางคำยังคงรูปลักษณะของคำบาลี สันสกฤตอยู่ การศึกษาคำเหล่านี้จะเป็น
ประโยชน์ในด้านไวยากรณ์ ช่วยในการสรุปกฎเกณฑ์เพื่อสร้างคำใหม่ขึ้นมา แต่บางคำ

¹ พระยาอุปทิศศิลปสาร, ปรากฏาหลักฐานภาษาไทย (กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์เจริญกิจ, 2517), หน้า 15-16.

² ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช, ศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง (พระนคร:
ศิริมิตรการพิมพ์, 2517), บทนำ.

³ เรื่องเดียวกัน.

ถูกดัดแปลงรูปคำ เสียง และความหมาย เพื่อให้เหมาะสมกับการออกเสียง และการเขียนตามอักษรวิธีไทย จนทำให้รู้สึกว้าก่า ๆ นั้นเป็นคำไทยแท้ ไม่ใช่คำบาลี สันสกฤต การศึกษาคำที่ถูกแปลงจะเป็นไปในแง่การเทียบว้ามาจากคำบาลี สันสกฤต ว่าอย่างไร ทำให้ทราบความหมายเดิมของก้านั้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาวรรณคดี หรือศึกษาในแง่การวิเคราะห์ว่ามีกระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างไร เพื่อเป็นหลักวิเคราะห์คำอื่น ๆ ต่อไป

โดยทั่วไปแล้ว การสอนหลักภาษาไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องคำบาลี สันสกฤต ที่นำมาใช้ในภาษาไทยนั้น ครูจะใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย คือครูจะบอกกฎเกณฑ์ หลักการสังเกตคำบาลี สันสกฤต และตัวอย่างให้นักเรียนจดบันทึกในสมุด แล้วนำไปท่องจำ เพื่อตอบข้อสอบในตอนปลายปีหรือปลายภาค วิธีการนี้อาจจะสะดวกสำหรับครู คือเพียงแต่สอนให้จบตามที่เตรียมมา แล้วออกข้อสอบตามที่บอกให้นักเรียนจดไว้ แต่วิธีนี้จะยังเกิดผลเสียแก่นักเรียนคือ นักเรียนจะเบื่อหน่าย จะเห็นว่าเรื่องนี้เข้าใจยาก และที่สำคัญที่สุดคือจะมองไม่เห็นประโยชน์ของการเรียนบทเรียนเรื่องนี้ เลยทำให้ไม่ชอบเรียนวิชาหลักภาษาไทยซึ่งมีลักษณะเนื้อหาคล้ายคลึงกันไปด้วย สมชาติ กิริวงศ์ รายงานผลการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนช่างกลวิทยา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2519" ที่เกี่ยวกับวิชาหลักภาษาไทยว่า "วิชาที่นักเรียนไม่ชอบมากที่สุดคือ หลักภาษา... วิธีที่เรียนเท่าที่เป็นอยู่ร้อยละ 79.29 เป็นไปในลักษณะรับจากครูแต่เพียงฝ่ายเดียว คือทั้งคำอธิบายสลับกับการจดงาน นักเรียนไม่ค่อยมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากนัก"¹ ความไม่ชอบเรียนวิชาหลักภาษาไทยของนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาชั้นนั้นจะสืบเนื่องไปถึงการเรียนชั้นอุดมศึกษา

¹สมชาติ กิริวงศ์, "ปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนช่างกลวิทยา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2519" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), หน้า 54. (อัครสำเนา)

ด้วย ประคอง ผลไพบูลย์ ได้ยืนยันไว้ใน "การสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อภาษาไทยของนิสิตอักษรศาสตร์ปีที่ 2 พ.ศ. 2502" ว่า "วิชาในหมวดภาษาไทยที่นิสิตไม่ชอบมากที่สุดคือ หลักภาษาและบาลี... ไม่ชอบเรียนเพราะ เบื่อ เข้าใจยาก และครูสอนไม่ดี"¹

จากการศึกษาผลการวิจัยทั้งสองเรื่องแล้วทำให้รู้สึกเป็นห่วงวิชาหลักภาษาไทยเป็นอย่างยิ่ง เพราะเมื่อนักเรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชานี้ มองไม่เห็นคุณค่าของการเรียนวิชานี้เสียแล้วก็จะทำให้ไม่พยายามศึกษาบทเรียนด้วยความสนใจ จึงไม่เข้าใจ เห็นเป็นเรื่องยาก น่าเบื่อหน่าย ถึงกับเปรียบวิชาหลักภาษาว่าเป็น "ยาขมหม้อใหญ่" ทัศนคติที่ไม่ชอบเรียนวิชาหลักภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาจะสืบเนื่องต่อไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบต่อประเทศชาติ การที่ประชาชนชาวไทยใช้ภาษาไทยโดยไม่มีหลักภาษาไทยเป็นพื้นฐานจะทำให้การใช้ภาษามกพรอง ทั้งนี้เพราะ "การมีหลักภาษาจำเป็นอย่างยิ่ง หากขาดหลักภาษาไทยเสียแล้วก็จะเท่ากับขาดมรรตฐานของภาษา ซึ่งจะเป็นเหตุให้การใช้ภาษาเป็นไปอย่างมกพรอง ผิดพลาด และไขว้เขว นานไปก็จะทำให้ภาษาเสื่อมสลายได้"² ในการเรียนหลักภาษาไทยจำเป็นต้องรู้หลักภาษาบาลี สันสกฤตไว้บ้างพอสมควร จะได้ช่วยเสริมให้ใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสม เพราะ "ภาษาทั้งสองได้เข้ามาเกี่ยวข้องเป็นน้ำเป็นเนื้อของภาษาไทย ตั้งแต่ภาษาสามัญในชีวิตประจำวัน ราชศัพท์ ตลอดจนศัพท์ทางวิชาการทั้งหลาย จึงจำเป็นต้องเรียนให้รู้หลักไว้บ้างพอสมควร มิฉะนั้น

¹ ประคอง ผลไพบูลย์, "การสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อภาษาไทยของนิสิตอักษรศาสตร์ปีที่ 2 พ.ศ. 2502" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2502), หน้า 46. (อัครสำเนา)

² ฐะปะนีย์ นาครทรรพ, "การสอนหลักภาษาไทย" เอกสารประกอบการบรรยายวิชา Seminar in Thai Language Instruction (กรุงเทพมหานคร: แผนกมัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), หน้า 1. (อัครสำเนา)

จะอ่านไม่ถูก เขียนไม่ถูก เข้าใจความหมายไม่แจ่มชัด และใช้ไม่ถูกต้อง"¹

ปัญหาเรื่องนี้นักเรียนมีทัศนคติไม่ดีต่อวิชาหลักภาษาไทยซึ่งจะส่งผลทำให้การใช้ภาษาบกพร่องนี้ มีนักวิชาการและผู้ที่มีสนใจวิชาหลักภาษาไทยได้พยายามค้นคิดหาวิธีแก้ไข จุดใหญ่ของสาเหตุของปัญหาที่พอจะแก้ได้คือ วิธีสอนของครู ฐะปะนีย์ นาครทรรพ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทยผู้หนึ่ง เสนอแนะวิธีสอนหลักภาษาไทยอย่างคล่องจองกันว่า "ปลูกศรัทธา หาทัวอย่าง ช่างสังเกต คิดเหตุผล ค้นคว้ารวบรวม รวบรวมกิจกรรม ทำอุปกรณ์ สอนการใช้ ให้หลักเกณฑ์ เลนร้อยกรอง"²

ในขณะเดียวกัน วงการศึกษาทั่วไปมีการเคลื่อนไหวอย่างมากเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงวิธีสอนของครู เพื่อให้จะทำให้การศึกษามรรคตามวัตถุประสงค์ ซึ่งถ้าบรรลุแล้วก็จะบังเกิดผลดีเป็นอย่างยิ่ง เพราะการศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของชีวิตและสังคม การศึกษาเป็นรากฐานที่จะช่วยส่งเสริมความเจริญมั่นคงเกือบทุกอย่าง ทั้งในส่วนบุคคลและประชาชาติ "เจตนาของการศึกษากล่าวโดยสรุปคือ การวางรากฐานที่ดีที่ถูกต้องในตัวบุคคล ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และความรู้ทั้งปวง สำคัญที่สุดคือ รากฐานด้านความรู้ดีกับฝึกชอบชั่วดี รู้จักคัดเลือิจตามทางที่ถูก ที่เป็นธรรม ที่สร้างสรรค์"³

การศึกษาจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการผลิตกำลังคนที่มีความสามารถไปทำงานในหน้าที่ต่าง ๆ กัน ทั้งทางด้านการบริหาร ด้านวิชาการ และด้านบริการ ในเมืองงาน

¹ชุมนุมภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2505
รายงานการประชุมสัมมนาครูภาษาไทย ม.ศ.4-5 (พระนคร: ชุมนุมภาษาไทย, 2508),
หน้า 35.

²ฐะปะนีย์ นาครทรรพ, เรื่องเดียวกัน, หน้า 1.

³พระบรมราชาบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานแก่ผู้บริหารโรงเรียน เนื่องในวโรกาสพระราชทานรางวัลแก่ครูใหญ่และนักเรียน ณ -
ทำเนียบจิตรลดารโศฐาน 13 มิถุนายน 2518.

แต่ละสาขาคำเนินการด้วยผู้ที่มีความสามารถแล้วก็ย่อมจะมีความเจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศพัฒนาไปด้วย นอกจากนี้ การศึกษายังเป็นเครื่องมือที่ช่วยปลูกฝัง หล่อหลอมให้ประชาชนเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ มีคุณธรรมยึดมั่น มีอาชีพ ซึ่งจะช่วยให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมใดด้วยความสงบสุข จากการที่ได้เห็นคุณค่าและความสำคัญของการศึกษา ทำให้ประเทศทั้งหลายซึ่งหวังให้ประเทศของตนสงบสุขและมีพัฒนาการทั้งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ จึงเกิดความเคลื่อนไหวทางการศึกษาไปทั่ว

นิโคลัส เบทเนท ได้กล่าวถึงความเคลื่อนไหวทางการศึกษาไว้ว่า

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2503 เป็นต้นมา ทั้งประเทศมั่งมีและยากจนทั้งหลายต่างก็มองเห็นความสำคัญของการขยายการศึกษาในทุกระดับที่ปีทอดการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคม จะเห็นได้ว่า จากอัตราการเขาเรียนที่เพิ่มขึ้นในอัตราที่สูง งบประมาณที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และเมื่อสิ้นปี 2512 ประเทศที่กำลังพัฒนาจำนวนมากได้ใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ของประเทศเพื่อการศึกษาถึง 30% หรือมากกว่านั้น¹

แต่ผลจากการที่รัฐบาลทุ่มเทลงทุนเพื่อการศึกษานั้นออกมายังไม่คุ้มค่า ประเทศยังต้องเผชิญปัญหาอีกหลายอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาซึ่งเกิดจากการขยายถิ่นของชาชนบทเข้าเมืองเป็นจำนวนมาก ชาชนบทเหล่านี้ส่วนมากได้รับการศึกษาน้อย ทำให้เกิดปัญหาการว่างงานซึ่งเพิ่มภาระให้แก่รัฐบาลมากยิ่งขึ้น เกิดปัญหาความอดอยากยากจน บางคนถูกลอดวง ถูกบีบคั้นให้ต้องประกอบมีงานอาชีพ รัฐบาลไม่สามารถแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ ก็จะชักนำให้เกิดความวุ่นวายทางสังคม การเมือง และจะทำให้พัฒนาการทางเศรษฐกิจต้องหยุดชะงักลงหรือเป็นไปอย่างเชื่องช้า

¹นิโคลัส เบทเนท, การศึกษาในประเทศด้อยพัฒนา, แปลโดย อรรถพงษ์สว่าง (พระนคร: กรุงเทพมหานครพิมพ์, 2517), หน้า 51.

D.S. Kothari, Chairman of the University Grants Commission และ Chairman of the Education Commission of India ได้ให้เหตุผลของความไม่คุ้มค่าของการลงทุนเพื่อการศึกษาว่า "ระบบการศึกษาในอดีตไม่สามารถແຕ່จะสนองความต้องการของปัจจุบันยิ่งเมื่อวาคภาพถึงอนาคต..."¹ ระบบการศึกษาซึ่งใช้กันเป็นส่วนมากในปัจจุบันตามแบบอดีตนั้นเป็นการสอนแบบบรรยาย หรือแบบครูเป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน (Teacher Center) คือในกลุ่มหนึ่งมีนักเรียน 20-50 คน นั่งประจำที่ฟังครูสอนด้วยการบรรยายให้ฟัง อาจจะมีการสาธิตให้ดูบ้างเล็กน้อย นักเรียนจดบันทึกตามที่ครูบรรยาย ทำงานตามคำสั่งของครูทุกวัน ๆ แล้วมีสอบตอนปลายภาคและปลายปี ผลจะออกมาว่า สอบได้ หรือสอบตก การสอนแบบนี้ทำให้เกิดผลเสียคือไม่สามารถสนองตอบความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน นักเรียนไม่มีโอกาสที่จะแสดงความสามารถริเริ่ม สร้างสรรค์ ซึ่งนับว่าเป็นการบั่นทอนสติปัญญาของนักเรียน และบั่นทอนพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของประเทศด้วย นักการศึกษาจึงได้พยายามหาทางแก้ไขวิธีการให้การศึกษา ในที่สุดก็ค้นพบว่า การนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในวงการศึกษาจะสามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ และยังคงก่อให้เกิดประโยชน์ด้านอื่น ๆ อีก

การศึกษาในประเทศไทยก็เป็นเช่นเดียวกับในประเทศอื่น ๆ คือ ลงทุนไปแล้วได้ผลไม่คุ้มค่า ก่อให้เกิดปัญหาการศึกษาคือ ประการแรก ชาติอยู่ที่ทำหน้าที่บริหารการศึกษาโดยตรง จึงจำเป็นต้องดึงตัวครูที่ทำหน้าที่สอนมาช่วยด้านบริหาร ทำให้เกิดปัญหาประการที่สองตามมาคือ ขาดแคลนครู ประการที่สามคือ คุณภาพของครูยังต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน หรือสัดส่วนที่คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้วางไว้ ประการที่สี่คือ การ

¹ลิปพนนท์ เกตุทัต, "บทบาทของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการพัฒนาการศึกษา" ประมวลบทความเกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2517), หน้า 1.

ศึกษาที่จัดยังไม่สามารถสนองความต้องการทางการศึกษาซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วได้
ประการที่ห้า ปัญหาทางด้านนิเทศการศึกษาเป็นไปได้ไม่ทั่วถึงทำให้ไม่สามารถรักษามาตร-
ฐานด้านคุณภาพของการศึกษา ปัญหาข้อสุดท้ายซึ่งสำคัญมากคือ ปัญหาด้านหลักสูตร
แบบเรียน คู่มือครู และอุปกรณ์การสอน หลักสูตรมีหลายแบบ มีวิชาเปิดใหม่มากทำให้
ยุ่งยากในการผลิตแบบเรียน คู่มือครู และอุปกรณ์การสอนให้เหมาะสม ทำให้ยากในการ
ประสานงานและการวัดผลการเรียนการสอนเพื่อเปรียบเทียบกัน นักการศึกษาใน
ประเทศไทยส่วนใหญ่เห็นว่าสิ่งที่จะมาช่วยแก้ความยุ่งยากในวงการศึกษาคือ เทคโนโลยี
ทางการศึกษา

ก่อ สวัสดิพานิชย์ ได้ให้เหตุผลในการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในวงการ
ศึกษา คือ

1. ประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้ขาดที่เรียน
2. พลเมืองต้องการศึกษามากขึ้นและดีขึ้น จึงต้องขยายการศึกษาให้เพียงพอ
3. การศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาบุคคล เมื่อพัฒนาแล้วคน
แล้วจะได้ไปช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
4. ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจรวดเร็วมาก ความรู้ที่ได้ออกไป
จากโรงเรียนอาจจะล้าสมัยเมื่อจบแล้ว ต้องมีการเรียนตลอดชีวิต ซึ่งจำเป็นต้องอาศัย
เทคโนโลยีมาช่วย¹

เทคโนโลยีกำเนิดขึ้นมาได้เกี่ยวกับการเกิดของวิทยาศาสตร์ ซึ่งนับว่าเป็น
เวลานานมาแล้วและใช้ในวงการอื่น ๆ ทั่วไป แต่เพิ่งนำมาใช้ในวงการศึกษาไม่นานมานี้
เทคโนโลยีที่นำมาใช้ในวงการศึกษาที่มีชื่อเรียกว่า "เทคโนโลยีทางการศึกษา" (Edu-
cational Technology) ซึ่ง James W. Brown, Richard C. Lewis และ

¹ ก่อ สวัสดิพานิชย์, "เทคโนโลยีทางการศึกษา," ประมวลบทความเกี่ยวกับ
นวัตกรรมการศึกษาและเทคโนโลยีการศึกษา (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2517)

Fred F. Harclerod ได้ให้ความหมายไว้ว่า

หมายถึงพัฒนาการทางด้านสื่อสารมวลชนตลอดจนแนวคิดใหม่ ๆ ทางการศึกษา หรือนวัตกรรม (Innovation) เป็นตัวการสำคัญที่ทำให้การเรียนการสอนเปลี่ยนไป เทคโนโลยีทางการศึกษาสามารถจะปรับปรุงระบบการศึกษาได้โดยทำให้เกิด การศึกษารายบุคคลได้มากขึ้น ก่อให้เกิดสื่อการสอนต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง และสามารถลดจำนวนครูผู้สอนลงได้¹

ในแผนพัฒนาการศึกษา มีกล่าวถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการแก้ปัญหาทางการศึกษาโดยครอบคลุมถึงเรื่องสำคัญ 3 ด้านด้วยกันคือ

1. การนำเอาเครื่องมือและอุปกรณ์ใหม่ ๆ มาใช้ในการเรียนการสอน คือ การนำเอาฮาร์ดทศนุปรณ์ (Hardware) มาใช้ในการศึกษา โดยที่ฮาร์ดทศนุปรณ์บางอย่าง เช่น เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องบันทึกเสียง วิทยุ โทรทัศน์ เครื่องคำนวณ อิเล็กทรอนิกส์ (Computer) ซึ่งเดิมมิได้ผลิตเพื่อใช้ในการศึกษาโดยเฉพาะ แต่ผลิตเพื่อการสื่อสารมวลชน บันทึกลง หรือธุรกิจ แต่เมื่อทางการศึกษาเห็นว่าเครื่องมือเหล่านี้สามารถนำมาใช้ช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นจึงนำมาใช้เป็นอุปกรณ์การศึกษา จึงถือว่าฮาร์ดทศนุปรณ์เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของเทคโนโลยีทางการศึกษาคด้วย

2. การผลิตวัสดุการสอนแนวใหม่ (Instructional Materials) หรือที่เรียกว่า Software หมายถึง การผลิตแบบเรียน ตำรา เอกสาร วัสดุ และสิ่งพิมพ์อื่นในแนวใหม่ ปัจจุบันที่ทำมากคือ บทเรียนแบบโปรแกรม (Programmed Instruction)

3. การใช้เทคนิคและวิธีการใหม่ ๆ (Innovation) เช่น การจัดชั้นเรียนแบบไม่แบ่งระดับชั้น (Non-Graded Plan) การสอนเป็นคณะ (Team Teaching)

¹James W. Brown, Richard B. Lewis and Fred F. Horclerod, A.V. Instruction : Media and Method (New York: McGraw-Hill Book Co., 1969), p. 16.

การจัดตารางสอนแบบยืดหยุ่น (Flexible or Modular Scheduling) เป็นต้น¹

ในประเภทเทคโนโลยีทางการศึกษาที่มีการวิจัยทดลองใช้ที่พอจะเป็นที่รู้จักกันบ้างแล้วได้แก่ ชุดการสอน (Instructional Package) ชุดฝึกที่ครูทำขึ้น (Teacher-made Kits) บทเรียนแบบโปรแกรม (Programmed Instruction) อุปกรณ์สำเร็จรูปได้แก่ Hardware ทั้งหมด จากการพิจารณาเทคโนโลยีทางการศึกษาที่น่าจะได้รับการสนับสนุนให้สร้างและนำไปใช้อย่างแพร่หลายนั้นควรจะเป็นบทเรียนแบบโปรแกรม ทั้งนี้เพราะเหมาะสมกับสภาพบ้านเมืองไทย และสามารถช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น อีกทั้งการลงทุนก็ไม่สูงจนเกินไปนัก

จรรยา วงศ์สายัณห์ ไกล่กล่าวถึงความเหมาะสมของบทเรียนแบบโปรแกรมว่า บทเรียนแบบโปรแกรมอาจเป็นเพียงหนังสือเล่มเดียว ไม่จำเป็นต้องมีเครื่องกลไกหรือทัพอัมภาระอื่นใดทั้งสิ้น วิธีวิเคราะห์ระบบที่นำมาใช้ในการจัดการศึกษา หรือการกำหนดวิธีสอนก็ตาม เป็นเพียงวิธีคิดเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องมีอุปกรณ์อื่นใดมาประกอบ เทคนิคหรือวิธีคิดเหล่านี้ถ้าสลับซับซ้อนมากขึ้น ก็อาจจะนำเอาทัพอัมภาระเข้ามาช่วย ทำให้งานง่ายเขาหรือทำได้เร็วขึ้น²

นอกจากนี้บทเรียนแบบโปรแกรมยังมีลักษณะที่เหมาะสมกับสภาพทางการศึกษาของประเทศไทยอีกคือ "Program" ที่สามารถสอนเด็กให้เข้าใจรากฐานของวิชาบางวิชาได้ เป็นการแบ่งเบาภาระของครูได้มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่ยังขาดแคลนครู แทนที่ครูจะต้องสอนวิชาพวกนี้ ครูก็จะได้ใช้เวลาสำหรับเตรียมการสอนวิชาอื่น

¹วิจิตร ตรีสะอ้าน, "บทบรรณาธิการ," วารสารครุศาสตร์ 1-2 (ธันวาคม 2514- มีนาคม 2515) : 5-8.

²จรรยา วงศ์สายัณห์, "เทคโนโลยีทางการศึกษา," ประมวลบทความเกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา ดาดพร้าว, 2517), หน้า 26.

ทั้งทำให้ครูมีเวลาว่างพอที่จะเอาใจใส่นักเรียนทั่วถึงด้วย"¹

"ข้อดีเด่นชัดของ Programmed Instruction คือการแบ่งบทเรียนไว้เป็นชั้น ๆ ทำให้ทำการทดสอบบทเรียนได้ง่าย และสามารถใช้เป็นมาตรฐานสำหรับการสอนที่สัปดาห์"²

นอกจากนั้น บทเรียนแบบโปรแกรมยังมีคุณสมบัติที่ดีอื่น ๆ อีก คือ การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมนั้นเป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักวิธีสอนทั้งทางภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ทำให้บทเรียนที่ออกมานั้นมีประสิทธิภาพในการสอน ในการสร้างบทเรียน ก่อนอื่นจะต้องมีการประชุมปรึกษาผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ ช่วยกันคิดและออกแบบทำต่อนั้นจะนำไปทดลองใช้และแก้ไขจนได้ผลดีตามมาตรฐานแล้วจึงจะนำไปใช้จริงได้

จากการที่ได้ศึกษาคุณสมบัติและวิธีการสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมแล้ว ผู้วิจัยคิดว่าการสอนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรมเป็นวิธีสอนที่จะช่วยแก้ปัญหาการเรียนการสอนทั้งปัญหาการศึกษาทั่วไป และปัญหาการเรียนการสอนหลักภาษาไทยได้ ในบทเรียนแบบโปรแกรมนั้นจะมีทั้งเนื้อหาวิชา คำอธิบาย และตัวอย่างเป็นจำนวนมากพอสมควร ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามลำดับขั้นตอนวิธีสอนหลักภาษาไทย ของฐะปะนีย์ นาครทรรพ ดังที่กล่าวไว้แล้วข้างต้นโดยสมบูรณ์และครบถ้วน ที่พิเศษไปกว่านั้นคือ นักเรียนจะได้เรียนไปตามความสามารถของแต่ละบุคคลซึ่งแตกต่างกัน และรู้คำตอบที่ถูกต้องทันทีอีกด้วย ผู้วิจัยจึงตัดสินใจนำเอาเนื้อหาวิชาหลักภาษาไทย เรื่อง คำบาลี สันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทยมาสร้างเป็นบทเรียนแบบโปรแกรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเพื่อทำการวิจัยต่อไป

¹สุภา สุจริตพงศ์, "Programmed Instruction," ประมวลบทความเกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2517), หน้า 197.

²เรื่องเดียวกัน.

นอกจากเหตุผลดังกล่าวแล้ว เหตุจูงใจที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาและวิจัยเรื่อง "การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมเรื่อง คำบาลี สันสกฤต ที่นำมาใช้ในภาษาไทย สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" คือ

1. บทเรียนแบบโปรแกรมเป็นเทคโนโลยีใหม่ทางการศึกษา ซึ่งมีคุณสมบัติที่น่าสนใจ น่าศึกษาค้นคว้าให้เข้าใจถึงประวัติความเป็นมา ตลอดจนวิธีสร้างและหาประสิทธิภาพ ถ้าได้ทดลองสร้างขึ้นมาจากใจใช้ประโยชน์เป็นบทเรียนใช้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายทั่วไป

2. บทเรียนแบบโปรแกรมนั้นมีการสร้างและทดลองสอนในวงการศึกษามาเป็นเวลานานพอสมควรแล้ว แต่ยังไม่อยู่ในวงจำกัด ไม่ค่อยแพร่หลาย การค้นคว้าวิจัยครั้งนี้จะเป็นการช่วยเผยแพร่ให้ครูทั้งหลายได้รู้จักบทเรียนแบบโปรแกรมมากขึ้น และอาจจะเป็นการเพิ่มแรงกระตุ้นให้ครูทั้งหลายสร้างและนำบทเรียนแบบโปรแกรมไปช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

3. จากการสำรวจวิทยานิพนธ์และงานวิจัยต่าง ๆ แล้ว ไม่ปรากฏว่ามีผู้นำเรื่อง "คำบาลี สันสกฤต ที่นำมาใช้ในภาษาไทย" ไปสร้างเป็นบทเรียนแบบโปรแกรมสำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเลย ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมเรื่องนี้ เพื่อเป็นประโยชน์แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในการเรียนวิชาภาษาไทยเรื่อง คำบาลี สันสกฤต ที่นำมาใช้ในภาษาไทย

4. จากการสำรวจวิจัยในหมวดภาษาไทยที่นักเรียนไม่ชอบมากที่สุดจำแนกตามลำดับในงานวิจัยหลายฉบับ ผลจะออกมาว่า วิชาหลักภาษาไทยเป็นวิชาที่นักเรียนไม่ชอบมากที่สุด วิธีสอนของครูเป็นสาเหตุอย่างหนึ่งที่ทำให้นักเรียนไม่ชอบเรียน ผู้วิจัยคิดว่าบทเรียนแบบโปรแกรมจะช่วยเปลี่ยนบรรยากาศที่จำเจ น่าเบื่อหน่าย ลดบทบาทของครูจากการอธิบาย บอกจุด มาเป็นผู้ให้คำแนะนำเล็ก ๆ น้อย ๆ ขณะที่นักเรียนนั่งทำบทเรียนด้วยตนเอง วิธีการเรียนการสอนแบบนี้จะช่วยเปลี่ยนความคิดของนักเรียนที่ไม่ชอบวิชาหลักภาษาไทยได้บ้าง

5. ปัญหาทางการศึกษาที่ประเทศไทยกำลังประสบอยู่ขณะนี้ได้แก่ การขาดแคลนครู ขาดตำราเรียนที่มีประสิทธิภาพ ขาดอาคารสถานที่ สาเหตุเนื่องมาจาก

จำนวนนักเรียนที่ขึ้นอย่างรวดเร็วเพราะการเพิ่มจำนวนประชากร ประกอบทั้งพัฒนาการก้าวหน้าของสังคมและเศรษฐกิจซึ่งทำให้ผู้คนจำเป็นต้องแสวงหาความรู้มากขึ้น บทเรียนแบบโปรแกรมจะช่วยลดข้อบกพร่องเหล่านี้ให้เบาบางลงเพราะ บทเรียนแบบโปรแกรมที่นำไปใช้ใดต้องมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์แล้ว การเรียนจากบทเรียนแบบนี้ผู้เรียนจะเรียนได้ด้วยตนเองและเรียนที่ไหนก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเรียนในห้องเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมวิชาภาษาไทยเรื่อง "คำบาลี สันสกฤต ที่นำมาใช้ในภาษาไทย" สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนแบบโปรแกรมที่สร้างขึ้น
3. เพื่อนำบทเรียนที่สร้างขึ้นไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
4. เพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับบทเรียนแบบโปรแกรมให้แพร่หลายยิ่งขึ้น
5. เพื่อใช้เป็นเครื่องช่วยสอนของครู และช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครู
6. เพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนวิชาหลักภาษาไทยเรื่อง "คำบาลี สันสกฤต ที่นำมาใช้ในภาษาไทย"

สมมุติฐานของการวิจัย

บทเรียนแบบโปรแกรมที่สร้างขึ้นนี้จะใช้สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 (The 90/90 standard)¹

90 ตัวแรก หมายถึงนักเรียนสามารถทำบทเรียนได้ถูกต้องโดยเฉลี่ยร้อยละ 90

002468

¹เปรี๊อง กุฑมภ์, "การสร้างบทเรียนสำเร็จรูป," คู่มือการเรียนวิชา Multi-Media Approach for Programmed Instruction (กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชา โสตทัศนศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2515), หน้า 124-126.

90 ตัวอย่าง หมายถึงนักเรียนสามารถทำข้อสอบหลังจากเรียนบทเรียนแบบ
โปรแกรมจบได้ถูกต้อง โดยเฉลี่ยร้อยละ 90

วิธีดำเนินการค้นคว้าและวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าเรื่องบทเรียนแบบโปรแกรม พร้อมทั้งวิธีเขียน
2. ศึกษาเนื้อหาวิชาเรื่องคำบาลี สันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทย ตามหลัก-
สูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย จากหลักสูตร ประมวลการสอน หนังสือแบบเรียน และตำรา
หลักภาษาไทย
3. พิจารณาเลือกวิธีการเขียนบทเรียนแบบโปรแกรมที่เหมาะสมมาใช้
4. ตั้งความมุ่งหมายทั่วไป และความมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมของบทเรียนแบบ
โปรแกรม และสร้างข้อทดสอบเพื่อใช้ทดสอบก่อนเรียนบทเรียน (Pre - test) และ
ข้อสอบหลังบทเรียน (Post - test)
5. สร้างบทเรียนแบบโปรแกรมเรื่อง "คำบาลี สันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษา
7 ไทย" ตามความมุ่งหมายที่วางไว้ แล้วนำไปทดลองดังนี้
 - 5.1 ชั้นหนึ่งคน ทดลอง 2 ครั้ง
 - 5.2 ชั้นกลุ่มเล็ก 10 คน ทดลอง 1 ครั้ง
 - 5.3 ชั้นภาคสนาม ทดลองกับตัวอย่างประชากร 100 คน
6. วิเคราะห์และประเมินผลการทดลอง

ใน 5.1 ชั้นหนึ่งคน ดูพฤติกรรมที่แสดงออกตอบที่เรียน เพื่อหาข้อบกพร่อง
แล้วแก้ไข

ใน 5.2 ชั้นกลุ่มเล็ก เพื่อหาข้อบกพร่องแล้วแก้ไข

ใน 5.3 ชั้นภาคสนาม ทดลองกับนักเรียน 100 คน
7. วิเคราะห์ผลการทำบทเรียนและการทำแบบทดสอบหลังเรียนบทเรียน เพื่อ
หาประสิทธิภาพของบทเรียนแบบโปรแกรม
8. สรุปผลการใช้บทเรียน โดยเสนอผลในรูปแบบตารางและบรรยาย

ขอบเขตในการวิจัย

1. บทเรียนแบบโปรแกรมเรื่อง "คำบาลี สันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทย" ที่สร้างขึ้นนี้เป็นบทเรียนแบบโปรแกรมชนิดเส้นตรงธรรมดา (Straight forward Linear Program) เป็นบทเรียนแบบโปรแกรมรูปตำรา (Programmed Textbook) และใช้วิธีเขียนตามแบบของสกินเนอร์ คือ ผู้เรียนสร้างคำตอบเอง
2. เนื้อหาของบทเรียนแบบโปรแกรมวิชาภาษาไทยเรื่อง "คำบาลี สันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทย" สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีขอบเขตเนื้อหาที่ปรากฏในหลักสูตรประมวลการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2518 โดยค้นคว้าจากตำราหลักภาษาไทยของพระยาอุปกิตศิลปสาร กำชัย ทองหล่อ เสนีย์ วิจารณ์ จำนงค์ ทองประเสริฐ ไพโรจน์ อุปพงษ์ และคณะ ตลอดจนหนังสืออื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น บาลีสันสกฤตในภาษาไทยของบรรจบ พันธุเมธา การศึกษาภาษาไทยตามแนวภาษาศาสตร์ของประสิทธิ์ ภาพักกลอน ฯลฯ (รายละเอียดดูที่ 3)
3. แบบทดสอบของบทเรียนมีความแม่นยำตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และมีค่าความเชื่อถือได้เป็นเกณฑ์
4. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการทดลองภาคสนามจำนวน 100 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนปทุมวิไล จังหวัดปทุมธานี
5. การใช้เวลาในการทำบทเรียนแบบโปรแกรมนี้นี้ไม่จำกัดเวลา แล้วแต่ระดับความสามารถของแต่ละบุคคลซึ่งแตกต่างกัน
6. การทดลองทำในระยะกลางภาคปลายของการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตัวอย่างประชากรได้เรียนวิชา ท.401 มาแล้วจึงพอจะมีความรู้เรื่องคำบาลี สันสกฤตนำมาใช้ในภาษาไทยบ้างพอสมควร

ความจำกัดของการวิจัย

ผลของการวิจัยนี้อาจจะมีความคลาดเคลื่อนได้ เนื่องจาก

1. นักเรียนยังไม่คุ้นกับวิธีการเรียนการสอนด้วยบทเรียนแบบโปรแกรม

2. เวลาทดลองให้นักเรียนทำบทเรียนแบบโปรแกรมใช้เวลาหลังเลิกเรียนแล้ว นักเรียนอาจจะล่าจากการเรียนทั้งวัน และรีบกลับบ้าน ทำให้อาณาบทเรียนไม่ละเอียด

3. บทเรียนหน่วยที่ 2 ให้นักเรียนไปเรียนด้วยตนเองที่บ้าน ไม่มีอาจารย์คุม ทำให้ไม่ตั้งใจเรียนอย่างเต็มที่

คำจำกัดความในการวิจัย

1. บทเรียนแบบโปรแกรม (Programmed Instruction หรือ Programmed Learning) หมายถึง "ลำดับประสบการณ์ที่จัดวางไว้สำหรับนำผู้เรียนไปสู่ความสามารถ โดยอาศัยความสัมพันธ์ของสิ่งเร้ากับการตอบสนอง"¹

2. บทเรียนแบบโปรแกรมชนิดเส้นตรง (Linear Program) เป็นบทเรียนแบบโปรแกรมที่มีวิธีการจัดเรียงลำดับหน่วยย่อยของบทเรียนจากง่ายไปหายาก ผู้เรียนจะเริ่มเรียนจากหน่วยแรกต่อเนื่องไปจนถึงหน่วยสุดท้าย จะข้ามไม่เรียนหน่วยหนึ่งหน่วยใดไม่ได้ เพราะสิ่งที่เรียนรู้จากหน่วยแรก ๆ จะเป็นพื้นฐานในการเรียนหน่วยต่อไป การที่แบ่งออกเป็นหน่วยย่อย ๆ ออกไปนั้นเพื่อหลีกเลี่ยงข้อผิดพลาดของผู้เรียน การตอบคำถามในบทเรียนมักจะให้เติมคำในช่องว่างหรือให้ตอบ ถูกหรือผิด แล้วให้โอกาสแก่ผู้เรียนได้ตรวจคำตอบที่ถูกต้องซึ่งอยู่ในหน่วยถัดไป ถ้าตอบผิดก็ให้บทวนใหม่แล้วจึงทำหน่วยต่อไป

3. บทเรียนแบบโปรแกรมรูปตำรา (Programmed Textbook) คือบทเรียนที่นำมาให้นักเรียนได้เรียนด้วยตนเอง โดยไม่ต้องใช้เครื่องมือทางโสตทัศนูปกรณ์อื่น ๆ มาช่วย มักจะออกมาเป็นรูปเล่มเช่นเดียวกับตำราเรียน

4. กรอบ (Frame) หมายถึง เนื้อหาของบทเรียนซึ่งแบ่งออกเป็นหน่วยย่อย ๆ ลำดับจากง่ายไปหายาก ในแต่ละกรอบจะมีคำอธิบายเนื้อหาและคำถาม พร้อมทั้ง

¹เปรี๊ยะ กุฑม, "การสร้างบทเรียนสำเร็จรูป," หน้า 1.

มีคำตอบให้เลือกหรือบางครั้งให้ผู้เรียนเติมคำ โดยจะมีคำตอบที่ถูกต้องอยู่ในกรอบถัดไป แต่ละกรอบจะมีหมายเลขกำกับเริ่มจาก 1, 2, ... ไปตามลำดับ ในการเรียนบทเรียนแบบโปรแกรมฉบับนี้จะใช้อักษรย่อว่า ก. และมีหมายเลขกำกับเรียงไปตามลำดับ เช่น ก.1, ก.2, ...

5. ประสิทธิภาพของบทเรียน การสอนบทเรียนฉบับนี้ถือเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 (The 90/90 Standard) คือ

90 ตัวแรก หมายถึง นักเรียนสามารถทำบทเรียนได้ถูกต้องโดยเฉลี่ยร้อยละ 90

90 ตัวหลัง หมายถึง นักเรียนสามารถทำข้อทดสอบหลังจากเรียนบทเรียนแบบโปรแกรมจบถูกต้อง เฉลี่ยร้อยละ 90

ถ้าผลการวิเคราะห์บทเรียนแบบโปรแกรมที่นำไปทดลองกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างได้มาตรฐานดังกล่าว ก็ถือว่าบทเรียนแบบโปรแกรมนี้มีประสิทธิภาพ

6. แบบทดสอบ (Test) คือ เครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อวัดความรู้ของนักเรียนก่อนที่จะเรียนและหลังจากเรียนบทเรียนแบบโปรแกรมแล้ว

7. นักเรียน หมายถึง นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียน ปทุมวิไล จังหวัดปทุมธานี สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 112 คน

8. หลักสูตร หมายถึง หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 หมวดภาษาไทย

9. หลักภาษา หมายถึง คำราชาศัพท์ อักษรวิเศษ วจีวิภาค วากยสัมพันธ์ และฉันทลักษณ์

10. คำบาลี สันสกฤต ที่นำมาใช้ในภาษาไทย หมายถึง คำในภาษาบาลี สันสกฤต ที่เข้ามาอยู่ในระบบภาษาไทย ทั้งในภาษาที่ใช้ในปัจจุบัน และภาษาหนังสือ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. อาจจะเป็นแนวทางในการสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมเรื่องอื่นหรือวิชาอื่นต่อไป

2. เป็นการกระตุ้นและให้แนวทางแก่ครูในการปรับปรุงวิธีสอนภาษาไทย โดยให้บทเรียนแบบโปรแกรม
3. เป็นการเพิ่มพูนความรู้แก่นักเรียนที่ต้องการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล
4. นักเรียนจะได้รับความรู้เรื่องคำบาลี สันสกฤต ที่นำมาใช้ในภาษาไทย อย่างละเอียดพอสมควร ทำให้เข้าใจและสามารถนำไปใช้ได้ถูกต้อง
5. บทเรียนแบบโปรแกรมนี้อาจช่วยให้นักเรียนสนใจเรียนวิชาหลักภาษาไทย เรื่อง "คำบาลี สันสกฤต ที่นำมาใช้ในภาษาไทย" เพิ่มมากขึ้น การที่เรียนด้วยความสนใจและมีสมาธิจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาเรื่องนี้ชัดเจนขึ้น
6. บทเรียนแบบโปรแกรมนี้อาจช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครู หรือครูลาได้ และจะช่วยแบ่งเบาภาระของครู เพื่อที่จะได้มีเวลาเตรียมการสอนเรื่องอื่น ๆ อีก
7. การที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสทดลองสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนแบบโปรแกรม ทำให้ทราบข้อบกพร่องในการสร้าง เพื่อจะได้นำไปแก้ไขเป็นแนวทางในการสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมเรื่องอื่นต่อไป
8. เป็นการเผยแพร่การใช้บทเรียนแบบโปรแกรมซึ่งเป็นเทคโนโลยีทางการศึกษาที่เหมาะสมกับสถานภาพของเมืองไทยให้แพร่หลายยิ่งขึ้น

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย